

Griffie

Commissie voor Cultuur en Samenleving

Datum commissievergadering : 31 augustus 2012

Documentnummer : 3051804
Behandelend ambtenaar : E.M. Meuken-Kloosterman
Directie/afdeling : SCO/Cultuur
Nummer commissiestuk : CS-0048
Datum : 3 juli 2012
Bijlagen : 2

Onderwerp:

Startnotitie Innovatie in de publieke informatievoorziening (archieven, bibliotheken, regionale omroep)

Voorstel van GS aan PS:

X Ter bespreking in het kader van uw X kaderstellende rol

Opmerkingen van het Presidium/Griffie:

Griffier van Provinciale Staten,
namens deze,

mevrouw W.J.M. van de Wiel

Bijlage:

1. Wettelijke Kaders archieven, bibliotheken, regionale omroep
2. Maatschappelijke ontwikkelingen rond informatievoorziening

Samenvatting

Waarom deze notitie

De startnotitie 'Innovatie in de publieke informatievoorziening' heeft drie aanleidingen. Ten eerste de provinciale ambitie om aan te sluiten bij een veranderende maatschappelijke context (o.a. door digitalisering). Brabant heeft zich ten doel gesteld om tot de top van de Europese kennis en innovatieregio's te behoren. Een goed ingerichte publieke informatievoorziening hoort daar bij. Een tweede aanleiding is een veranderend wettelijk kader. Voor archieven, bibliotheken en de regionale omroep worden momenteel wetwijzigingen voorbereid door het Rijk. De planning en exacte inhoud van deze wetwijzigingen is, mede gezien de val van het kabinet en de naderende verkiezingen, nog niet helder. Wel tekenen de contouren zich al af. De derde aanleiding betreft het ontbreken van een beleidskader voor archieven en het aflopen van de provinciale beleidskaders voor bibliotheekwerk en Omroep Brabant.

De vraag aan de commissie CS

Deze startnotitie bevat twee scenario's. In het eerste scenario voeren we uitsluitend onze wettelijke taken uit. Het tweede scenario werkt aan innovatie en samenwerking in de uitvoering van de wettelijke taken. Deze innovatie en samenwerking spitst zich toe op mediawijsheid en content (waaronder journalistiek).

De volgende vragen liggen voor:

1. Kunt u zich vinden in onze zienswijze om scenario 2 nader uit te werken?
2. Welke richting wilt u ons meegeven in de uitwerking van de programma's mediawijsheid, content en een Regionaal Mediacentrum?
3. Welke overige punten wilt u ons meegeven voor de nadere uitwerking van de meerjarige beleidskaders voor archieven, bibliotheken en Omroep Brabant?

Mede op basis van uw inbreng zijn wij voornemens om begin 2013 nieuwe beleidskaders voor archieven, bibliotheken en Omroep Brabant voor te leggen aan uw Staten.

Leeswijzer

Voorafgaand aan de vragen aan u om richting te geven aan nieuwe beleidskaders, gaat we in op de aanleidingen voor deze notitie. Daarna volgt een korte schets van de huidige koers op het gebied van archieven, bibliotheken en de regionale omroep. Vervolgens gaan we dieper in op de verkenning en de daaruit voortkomende innovatielijnen. Dit alles wordt verrat in twee scenario's die we aan u voorleggen. In de planning kunt u de vervolgstappen lezen om te komen tot de nieuwe beleidskaders.

Startnotitie innovatie in de publieke informatievoorziening

1. Wat vooraf ging

Op 25 november 2011 spraken wij met u over ons beleid op het gebied van bibliotheken en regionale omroep. Toen is afgesproken dat we het thema publieke informatievoorziening zouden verkennen en u een startnotitie zouden aanbieden met scenario's. Vanwege de inhoudelijke raakvlakken hebben we hierbij ook ons beleid op het gebied van de archieven betrokken. Hierover bent u in een memo op 22 maart 2012 geïnformeerd. Met deze startnotitie informeren we u over de verkenning en stellen we u een ontwikkelrichting van ons beleid voor. Aan het einde van deze startnotitie vragen we u richting te geven aan ons beleid op het gebied van publieke informatievoorziening.

2. Waarom een notitie over publieke informatievoorziening: aanleidingen

Digitalisering verandert de wereld om ons heen. De mogelijkheden lijken onbegrensd. Denk aan kansrijke ontwikkelingen zoals de spectaculaire groei van technische mogelijkheden of nieuwe verdienmodellen. Maar de medaille heeft ook een keerzijde. De media hebben niet langer het alleenrecht op het produceren van informatie. Dankzij nieuwe toepassingen kan iedereen met één druk op de knop informatie aan het wereldwijde web toevoegen. Commerciële partijen spelen hier handig op in, terwijl de onafhankelijke informatievoorziening steeds meer onder druk staat. Dit alles heeft een stortvloed aan informatie van wisselende kwaliteit als gevolg. Dat vraagt vaardigheden om oude (boeken, televisie) en nieuwe (sociale media, sms) media actief en kritisch op waarde te schatten. Mediawijsheid wordt dé competentie van de 21e eeuw en toegankelijkheid en duiding van informatie wordt een nieuwe publieke behoefte.

Provinciale ambitie en rol

Dit soort ontwikkelingen maakt de toegang tot betrouwbare, en toegesneden informatie noodzakelijk. Daarnaast gaat het om vaardigheden om informatie op waarde te schatten. Het raakt uiteindelijk ten diepste de kwaliteit van onze democratische samenleving. Bovendien heeft Brabant zich als opgave gesteld om tot de top van de Europese Kennis en Innovatieregio's te horen. Een goed ingerichte publieke informatievoorziening is daarbij niet weg te denken. In nauwe samenspraak met het veld is de provinciale ambitie de afgelopen periode verder uitgediept. Uit dit traject is naar voren gekomen dat we een provinciale rol zien op het gebied van Content en Mediawijsheid. Naast deze thema's wordt een provinciale rol onderkend op het vlak van Digitale Infrastructuur (breedband). Dit wordt nader uitgewerkt in de Digitale Agenda die eind augustus 2012 wordt voorgelegd aan de commissie EZB.

Wettelijke verplichtingen

Op het gebied van publieke informatievoorziening heeft de provincie op dit moment met drie partners afspraken. Deze zijn gemaakt op basis van taken die in de wet of via bestuurlijke afspraken met het Rijk zijn vastgelegd. Het gaat om de archieven (via Brabants Historisch Informatie Centrum, BHIC), de ondersteuning van de bibliotheken (Cubiss) en de regionale omroep (Omroep Brabant).

Voor archieven (2013), bibliotheken (2014) en regionale omroepen (2016) is nieuwe wetgeving in de maak. Wellicht dat de val van het kabinet vertraging oplevert in de voorbereiding van deze nieuwe wetten. Over de Mediawet, waarin ook de regionale omroep wordt opgenomen, zou in 2012 al worden besloten, zodat er voldoende tijd zou zijn voor voorbereiding van deze wet. Uit onze landelijke contacten blijkt dat deze planning vertraging op gaat lopen.

Opgave om meerjarige beleidskaders te schetsen

De afspraken over bibliotheekwerk en regionale omroep zijn nu vastgelegd in meerjarige beleidskaders. Deze lopen eind 2012 af. Met het BHIC zijn vooralsnog alleen voor 2012 afspraken gemaakt. We staan nu voor de provinciale opgave om onze ambities op het gebied van de publieke informatievoorziening te vertalen in nieuwe beleidskaders voor archieven, bibliotheken en regionale omroep. We kunnen en willen daarbij niet wachten totdat landelijk de nieuwe wetgeving is uitgekristalliseerd. Zeker niet nu deze vanwege de val van het kabinet vertraging dreigt op te lopen.

Vandaar dat we u via deze startnotitie vragen richting te geven aan ons provinciale beleid op het gebied van publieke informatievoorziening. Met uw inbreng kunnen we de juiste accenten leggen in de meerjarige beleidskaders. Daarnaast brengen we uw zienswijze graag in tijdens de gesprekken die we met het Rijk voeren over de nieuwe wetgeving.

3. Afbakening

Op dit moment speelt er een aantal zaken die het thema publieke informatievoorziening raken. Daarom is een afbakening op zijn plaats. Deze notitie gaat over het borgen van een goed ingerichte kennis- en informatievoorziening voor alle Brabanders. In het bestuursakkoord is benoemd dat de provincie de uitrol van een Supersnel Breedbandnetwerk in Brabant wil stimuleren. Ook in onze verkenning met het veld komt breedband (als voorwaarde voor een goede informatievoorziening) ter sprake. Dit onderwerp wordt echter niet in deze notitie uitgewerkt, maar is opgenomen in de Digitale Agenda, waarover de commissie EZB zich op 31 augustus 2012 buigt. De notitie gaat ook niet over bibliotheekvestigingen. Dat is een gemeentelijke verantwoordelijkheid.

4. Huidige koers

Zoals hierboven beschreven voert de provincie nu op drie afzonderlijke domeinen beleid waar het gaat om informatievoorziening. Hieronder schetsen we kort de huidige koers. Bijlage I bevat meer informatie over de huidige wettelijke kaders en de provinciale partners die dat beleid momenteel voor ons uitvoeren.

Archieven

Provinciale rol en wetgeving

Op 1 januari 2013 gaat de nieuwe wet voor archieven in. De provincie dient dan zelf, in plaats van het Rijk, te zorgen voor het beheer en de toegankelijkheid van het zogenaamd statisch provinciaal archief. Dat zijn stukken die niet meer in gebruik zijn, meestal ouder dan 30 jaar. Voor de archieven is de aanstaande wetswijziging een formalisatie van reeds per 1 januari 2012 ingevoerde afspraken op basis van de bestuursafspraken 2011-2015 van IPO, VNG, UvW en OC&W.

Wijze van uitvoering

De provincie koopt vanaf dit jaar deze diensten in bij het BHIC. In 2012 heeft de provincie hierover met het BHIC afspraken gemaakt in de vorm van een opdrachtverlening. Voor 2012 en volgende jaren is hiervoor circa € 0,4 miljoen gereserveerd.

Bibliotheken

Provinciale rol en huidige wetgeving

Het bibliotheekwerk in Nederland is opgebouwd in een gelaagde structuur, waarbij de verantwoordelijkheden zijn verdeeld over drie overheidslagen. Op basis van de Wet op het specifiek Cultuurbeleid hebben OC&W, IPO en VNG afspraken gemaakt in het bibliotheekcharter 2010-2012. Zo'n 90% van de financiering van de bibliotheken is afkomstig van de gemeenten. Zij zijn de directe opdrachtgevers van de basisbibliotheken en zijn verantwoordelijk voor de basisvoorziening. Hieronder valt bijvoorbeeld het regelen van huisvesting en het ter beschikking stellen van boeken en materialen. In het charter staat dat de provincies verantwoordelijk zijn voor de ondersteuning van het uitvoerend werk, voor provinciale netwerken, voor de aansluiting daarvan op het landelijke netwerk en voor de ondersteuning van de implementatie van landelijk overeengekomen innovaties, waaronder de digitale bibliotheek. Het Rijk heeft de taak om de kwaliteit van het stelsel te bewaken.

Wijze van uitvoering

De provincie ondersteunt de Brabantse bibliotheken via Cubiss. De provincie maakt met Cubiss meerjarige afspraken in een sturingskader dat jaarlijks vorm krijgt in een werkplan. Voor de jaren 2010-2012 is jaarlijks circa € 6,2 miljoen beschikbaar. Voor 2012-2015 is jaarlijks € 5,3 miljoen gereserveerd voor bovenlokaal bibliotheekwerk. Hierin is een structurele bezuiniging opgenomen van 15%, die wordt gerealiseerd door de activiteiten te verminderen op het gebied van HRM en marketing.

In overleg tussen provincie, Brabantse bibliotheken en Cubiss zijn voor de periode 2010-2012 de volgende doelen benoemd:

- Eén aaneengesloten Brabantse digitale bibliotheek
- Eén Brabants stelsel voor bibliotheektarieven
- Groeiend aantal leden van de bibliotheek
- Goede klanttevredenheid

Om deze doelen te bereiken ondersteunt Cubiss de basisbibliotheken op het gebied van ICT, HRM, marketing, logistiek en collectiebeleid. Daarnaast worden in nauwe samenwerking met het onderwijs producten en diensten ontwikkeld op het gebied van leesbevordering, media-educatie, cultuureducatie en een Leven Lang Leren.

Nieuwe wetgeving

Op het gebied van bibliotheken wordt een nieuwe wet verwacht in 2014. De aanstaande wetswijziging koerst op een kleinere rol voor de provincie. De huidige provinciale inspanningen voor de digitale bibliotheek worden op landelijke niveau belegd. Voor de provincie is met name een rol ter ondersteuning van de fysieke bibliotheek weggelegd. Uit onze contacten met het IPO blijkt dat er wordt gedacht aan een verplicht takenpakket met daarin collectiebeleid, logistiek/transport, zorgen voor netwerken en allianties en het ontwikkelen en implementeren van innovatieve concepten. Naast dit kleinere verplichte takenpakket, wordt een aantal facultatieve taken genoemd (waaronder de bevordering van mediawijdsheid).

Omroep Brabant

Provinciale rol en huidige wetgeving

In de Mediawet is de provinciale rol voor de regionale omroep vastgelegd. Daarin staat dat de provincie dient te zorgen voor ten minste één regionale publieke media-instelling in de provincie. Voor de regionale omroep ontwikkelt het Rijk nieuwe wetgeving. Waarschijnlijk treedt in 2016 een nieuwe Mediawet in werking. Om deze goed voor te bereiden vindt de besluitvorming in 2012 of 2013 plaats.

Wijze van uitvoering

De provincie heeft met Omroep Brabant afspraken gemaakt in een meerjarenbeleidkader 2010-2012. Jaarlijks was ca. € 16,3 miljoen gereserveerd voor de uitvoering van de regionale media opdracht. Deze ongeoormerkte middelen zijn afkomstig van het Rijk via het provinciefonds. Voor de periode 2012-2015 zijn met Omroep Brabant financiële afspraken gemaakt over de mate en wijze waarop Omroep Brabant bijdraagt aan de provinciale bezuinigingstaakstelling.

In het huidige provinciaal meerjarenbeleidkader is vastgelegd dat Omroep Brabant de volgende mediaproducten levert:

- een 24-uurs radioprogramma
- het (zo nodig) doelmatig functioneren van de radio als rampenzender
- verspreiding van televisieproduct, met 7 uur (bruto) nieuw televisieproduct per week (dagelijks 1 uur)
- een teletekstvoorziening op het eigen Omroep Brabant TV-kanaal
- een internetsite die 18 uur per etmaal permanent wordt geactualiseerd
- participatie in maatschappelijke projecten die in het verlengde van de doelstelling en publieke taak van Omroep Brabant liggen

Nieuwe wetgeving

De nieuwe Mediawet wordt naar verwachting in 2016 van kracht. Dit biedt kansen om onduidelijkheden die nu in de wet zitten helder te krijgen, zoals het activiteitsniveau 2004. De besluitvorming over de nieuwe wetgeving moet al eerder plaats vinden. Het Rijk lijkt te opteren voor nieuwe wetgeving waarin de regionale omroepen niet meer worden gesubsidieerd via de provincies. Opvallend daarbij is dat vooral wordt gesproken over de regionale televisie. Er is nog onduidelijkheid over de betekenis van de wetswijziging voor radio en de calamiteitenfunctie.

5. Verkenning provinciale ambitie

Op 25 november 2011 is het thema informatiebeleid besproken in uw commissie. Toen is afgesproken dat er een inhoudelijke verkenning plaats zou vinden van het thema. We vonden het belangrijk om in deze verkenning gebruik te maken van de brede expertise in het veld. De verkenning bestond dan ook uit drie onderdelen:

- 1) Het signaleren van ontwikkelingen op het gebied van informatievoorziening
- 2) Vraagverkenning met experts uit het veld
- 3) Verkenningsgesprekken met BHIC, Cubiss en Vereniging van Brabantse Bibliotheken en Omroep Brabant

Ad 1. Gesignaleerde ontwikkelingen

In bijlage II is een uitgebreid overzicht te vinden van de gesignaleerde maatschappelijke ontwikkelingen op het vlak van informatievoorziening. Hier noemen we de belangrijkste:

- Van analoog naar digitaal
- Van weinig spelers naar veel spelers op de informatiemarkt
- Informatie overload van wisselende kwaliteit
- Informatie is onafhankelijk van plaats en tijd geworden
- Niet het bezitten van informatie is van belang, maar de vaardigheid betrouwbare en relevante informatie te kunnen selecteren

Ad 2. Vraagverkenning met experts uit het veld

Om het thema publieke informatievoorziening verder uit te diepen, zijn gesprekken gevoerd met experts. Denk daarbij aan vertegenwoordigers vanuit de mediawereld, bibliotheken, uitgevers, internetexperts en het onderwijs. Daarbij stond de vraag centraal wat belangrijk en nodig is om ervoor te zorgen dat ook in de toekomst de Brabantse burger gebruik kan maken van een goed ingerichte kennis- en informatievoorziening. Uit dit traject is naar voren gekomen dat we een provinciale rol zien op het gebied van Digitale infrastructuur, Content en Mediawijsheid.

Bij digitale infrastructuur gaat het met name om voorzieningen als breedband. Zoals eerder aangegeven, wordt dit onderwerp meegenomen in de Digitale Agenda.

Het begrip content betekent letterlijk inhoud. Het gaat om informatie in een vorm, bijvoorbeeld tekst, afbeeldingen, geluid, video en animaties. Met de moderne technische middelen kan iedereen content leveren. Gevolg is dat er sprake is van een stortvloed aan informatie, daar waar vroeger sprake was van schaarste. De kwaliteit is wisselend. Er blijft vraag naar betrouwbare, interessante en relevante content.

Het veld vindt dat de provincie een structurele rol heeft in zowel het maken van informatie als het vindbaar maken van informatie. Zo produceren wij bijvoorbeeld indirect via onze wettelijke taak content via onze regionale omroep. Daarnaast maken wij als provincie ook zelf informatie: deze notitie is bijvoorbeeld via internet voor iedereen te raadplegen. In een faciliterende rol is onze inzet gewenst als het gaat om het (laten) maken, bijbrengen en ontsluiten van content door (onafhankelijke) deskundigen.

Kunnen lezen is belangrijk om geschreven informatie te kunnen begrijpen. Maar door de digitalisering zijn deze vaardigheden breder geworden; 'mediawijsheid' is dé competentie van de 21e eeuw. De Raad voor Cultuur definieert het begrip als volgt: *Mediawijsheid is alle kennis en vaardigheden en de mentaliteit die mensen nodig hebben om bewust, kritisch, veilig en actief mee te doen in de wereld van vandaag en morgen, waarin media een bepalende hoofdrol spelen.* Dit omvat ook enige basale technische kennis over apparatuur ('waar zit de aan- en uitknop van de computer'). Het bevorderen van mediawijsheid is, naast lezen en schrijven, dé uitdaging voor het onderwijs. Het ministerie van OCW heeft aangegeven mediawijsheid te willen opnemen in het curriculum van het onderwijs. Al jaren investeren scholen in de mediawijsheid van hun leerlingen, daar ligt de kern. De Raad voor Cultuur heeft recent een Expertisecentrum Mediawijsheid opgericht waaraan zo'n 200 partners deelnemen. Onlangs is een aantal partners van het Expertisecentrum begonnen met de ontwikkeling van een meetinstrument voor mediawijsheid. Pas als het niveau van mediawijsheid bekend is, kan immers de strategie worden bepaald die nodig is om mediawijsheid te bevorderen. De Raad voor Cultuur vindt overigens verankering in het onderwijs in dit kader essentieel.

Zowel Cubiss als Omroep Brabant (S-tv) ontwikkelen momenteel producten om de mediawijsheid van met name kinderen te vergroten.

Ad 3. Verkenning Content en Mediawijsheid met provinciale partners

De thema's Content en Mediawijsheid zijn vervolgens verder verkend met de drie provinciale partners op het gebied van informatie; BHIC, Cubiss en Omroep Brabant. Daarbij stonden vragen centraal als 'Wat is ervoor nodig om de maatschappelijke uitdagingen rondom deze begrippen goed het hoofd te bieden?', 'Hoe kunnen jullie daaraan bijdragen?' en 'Waar leidt krachtenbundeling tot synergie en innovatie van de publieke informatievoorziening?'

Uit deze verkenningsgesprekken zijn drie mogelijke innovatielijnen naar voren gekomen. In paragraaf 8 vragen we u richting te geven aan een mogelijke provinciale rol in deze lijnen. Hieronder volgt een beschrijving van de drie innovatielijnen.

Innovatielijijn 1: Samenwerking provinciale partners op het gebied van mediawijsheid

Doel	Intersectorale samenwerking ten behoeve van verbetering van de kwaliteit en de integratie van mediawijsheid in het onderwijs met als uiteindelijk doel weerbare burgers die moderne communicatie kunnen doorgronden.
Spelers	Cubiss/BNB en Omroep Brabant zien kansen in samenwerking met het landelijk Expertisecentrum Mediawijsheid en in een nauwe relatie met het onderwijs.
Wat	Programmatische samenwerking die gericht is op expertisebevordering en kennisoverdracht aan het onderwijs. Het gaat daarbij om technische kennis en ook om vaardigheden en mentaliteit. Taalvaardigheid is een randvoorwaarde om met media om te gaan.
Kansen en uitdagingen	<u>Kans</u> : Krachtenbundeling leidt tot synergie, het optimaal benutten van het landelijk expertisecentrum, het stimuleren van alle doelgroepen op maat (inclusief toptalent). <u>Uitdaging</u> : Welke meetbare resultaten spreken we af?
Rol van de provincie	Aanjager door middel van een afgebakend programma voor 4 jaar met als doel structurele inbedding van het thema in het onderwijs.
Financiële consequentie	Budget neutraal. Het programma moet inbedding krijgen in de bestaande afspraken met de organisaties. Het is denkbaar dat landelijke gelden vanuit het expertisecentrum naar Brabant komen.

Innovatielijn 2: Samenwerking provinciale kernpartners op het gebied van content

Doel	Intersectorale samenwerking ten behoeve van de verbetering van de kwaliteit en toegankelijkheid van regionaal relevante content.
Spelers	BHIC, Cubiss/BNB en Omroep Brabant zien kansen in samenwerking
Wat	Programmatische samenwerking die erop gericht is om informatie van nadere (achtergrond)informatie te voorzien en daarmee te duiden. Dit kan door informatie gezamenlijk te ontsluiten, en betekenis te geven vanuit verleden heden en toekomst. Denk aan één Brabantse collectie of het gezamenlijk ontsluiten van thematische regionale relevante thema's.
Kansen en Uitdagingen	<u>Kans:</u> Krachtenbundeling leidt tot synergie, versterking van de regionale identiteit, bevordering van de regionale democratie (bij politiek actuele thema's) <u>Uitdaging:</u> Welke meetbare resultaten spreken we af?
Rol van de provincie	Aanjager door middel van een afgebakend programma voor 4 jaar.
Financiële consequentie	Budget neutraal. Het programma moet inbedding krijgen in de bestaande afspraken met de organisaties.

Innovatielijn 3: Journalistieke samenwerking in een Regionaal Mediacentrum (RMC)

Doel	Publiek-private samenwerking met als doel het borgen van een onafhankelijke, laagdrempelige en informatievoorziening van hoge kwaliteit in Brabant. Gezamenlijk kunnen de journalistieke partijen makkelijker het hoofd bieden aan de uitdagingen die de toekomst van kwalitatieve onafhankelijke pers bedreigen.
Spelers	Omroep Brabant ziet kansen in de samenwerking met de regionale kranten en lokale media als de lokale omroepen. BHIC en Cubiss/BNB zouden op termijn partner kunnen worden van een RMC, maar spelen in deze startfase geen rol.
Wat	Een RMC is een bundeling van regionale journalistieke krachten. Landelijk wordt er op bescheiden schaal geëxperimenteerd met RMC's. Drie modellen worden daarbij genoemd: 1) fysieke RMC (samen in één pand) 2) virtueel RMC (één nieuw platform) 3) organisatorisch RMC (fusie).
Kansen en uitdagingen	<u>Kans:</u> Verbetering en borging van de regionale journalistieke kwaliteit en efficiency Optimaal benutten van de toezegging dat in de nieuwe wetgeving experimenten worden toegestaan voor nieuwe samenwerkingsvormen in journalistieke dienstverlening. <u>Uitdaging:</u> Er zijn in de huidige Mediawet belemmeringen waar het gaat om de samenwerking tussen publiek en commercieel gefinancierde journalistieke diensten. Welke stappen en meetbare resultaten spreken we af?
Rol van de provincie	GS zien geen leidende rol weggelegd voor de provincie. Wel wordt voorgesteld het gesprek aan te gaan om te bezien waar we als provincie een bijdrage kunnen leveren aan het proces. Het spreekt voor zich dat een eventuele rol van de provincie in het proces naar samenwerking op geen enkele manier invloed heeft op de redactionele en journalistieke vrijheid.
Aard van de taken	Tijdelijk procesinzet om structurele mogelijkheden van RMC te verkennen.
Financiële consequentie	De provincie heeft Omroep Brabant toegestaan om in de reserves middelen te bestemmen voor een RMC. Wij hebben u hierover eerder geïnformeerd (CS-0060). Daarmee kan een eventuele rol binnen bestaande afspraken en budgetten worden uitgevoerd.

6. Scenario's

Op basis van de hiervoor geschetste context en uitkomsten van de verkenning schetsen wij u hieronder twee scenario's.

Scenario 1 – wettelijke taken

In dit scenario gaan wij ervan uit dat wij ons uitsluitend richten op het uitvoeren van de wettelijke taken. Voor de wettelijke taken ten aanzien van archieven, bibliotheken en de regionale omroep zijn wetswijzigingen aangekondigd en in voorbereiding. Deze zijn op dit moment nog niet volledig uitgewerkt en vastgelegd. Op basis van reeds ingezette lijnen door het Rijk en gesprekken hierover o.a. in IPO-verband zijn de contouren zich aan het aftekenen.

Scenario 2 – wettelijke taken met samenwerking en innovatie op mediawijsheid en content

In het tweede scenario wordt in de uitvoering van de wettelijke taken gewerkt aan innovatie en samenwerking. Deze innovatie en samenwerking spitst zich toe op mediawijsheid en content (waaronder journalistiek). In dit scenario bundelen wij de drie innovatielijnen.

In het onderstaande schema wordt de inhoudelijke betekenis van de scenario's geduid.

	Van...	Naar... scenario 1	Naar ...scenario 2
Bibliotheke <i>n</i> <i>Focus op</i>	bovenlokale ondersteuning: <ul style="list-style-type: none"> • Digitale bibliotheek • Fysieke bibliotheek • Netwerkbevordering • Innovatie 	bovenlokale ondersteuning: <ul style="list-style-type: none"> • Fysieke bibliotheek (collectiebeleid, logistiek) • Netwerkbevordering (zorg voor netwerk en allianties) • Innovatie (ontwikkelen en implementeren innovatieve concepten) 	bovenlokale ondersteuning: <ul style="list-style-type: none"> • Fysieke bibliotheek (collectiebeleid, logistiek) • Innovatie (ontwikkelen en implementeren innovatieve concepten) • Netwerkbevordering (zorg voor netwerk en allianties) Naast deze wettelijke taak, focus op samenwerking op het gebied van <ul style="list-style-type: none"> • Mediawijsheid • Content
<i>Rol van de provincie</i>	opdrachtgever (vanuit wettelijke taak) aanjager (focus op innovatie), verbinder (zorg voor netwerk)	opdrachtgever (vanuit wettelijke taak), aanjager (focus op innovatie), verbinder (zorg voor netwerk)	opdrachtgever (vanuit wettelijke taak), aanjager (focus op innovatie, content en mediawijsheid), verbinder (zorg voor netwerk, samenwerking provinciale partners)

Archieven <i>Focus op</i> <i>Rol van de provincie</i>	beheer en toegankelijkheid statisch archief toezichthouder (vanuit wettelijke taak)	beheer en toegankelijkheid statisch archief opdrachtgever (vanuit wettelijke taak)	beheer en toegankelijkheid statisch archief Naast deze wettelijke taak, focus op samenwerking op het gebied van <ul style="list-style-type: none"> • Content opdrachtgever (vanuit wettelijke taak), aanjager (focus op content en mediawijsheid), verbinder (samenwerking provinciale partners)
Regionale omroep <i>Focus op</i> <i>Rol van de provincie</i>	uitvoeren zorgplicht tav een regionale mediavoorziening opdrachtgever (vanuit wettelijke taak)	uitvoeren zorgplicht tav een regionale mediavoorziening opdrachtgever (vanuit wettelijke taak),	uitvoeren zorgplicht tav een regionale mediavoorziening Naast deze wettelijke taak, focus op samenwerking op het gebied van <ul style="list-style-type: none"> • Mediawijsheid • Content opdrachtgever (vanuit wettelijke taak), aanjager (focus op content en mediawijsheid), verbinder (samenwerking provinciale partners en journalistieke partners in RMC)

7. Zienswijze GS

GS zien kansen in het toevoegen van synergie en innovatie door provinciale samenwerking te stimuleren. Dit zien GS terug in alle drie de innovatielijnen, gebundeld in scenario 2. Wel wil het college helder zijn in de rol die zij voor zichzelf binnen dit scenario weggelegd ziet. De provincie ziet vanuit haar rol als opdrachtgever kansen om thematische samenwerking tussen archieven, bibliotheken en regionale omroep een plaats te geven binnen de bestaande budgetten. Dit zou dan onderdeel uit gaan maken van de meerjarige beleidskaders. Op het gebied van het RMC zien GS voor de provincie geen leidende rol weggelegd. Wel gaan we graag het gesprek aan om te bezien waar we als provincie in de rol van aanjager een bijdrage kunnen leveren aan de journalistieke samenwerking. Deze rol van de provincie is gering en kan worden uitgewerkt binnen de bestaande budgetten.

8. Vraag

Graag vragen we u richting te geven aan ons beleid op het gebied van publieke informatievoorziening. Deze richting dient als basis voor nieuwe meerjarenbeleidskaders voor archieven, bibliotheken en Omroep Brabant. In deze meerjarenbeleidskaders worden de beoogde doelen en resultaten uitgewerkt met daarbij de wijze van uitvoering en evaluatie. Daarnaast nemen wij uw inbreng graag mee in de gesprekken die we met het Rijk voeren in aanloop naar nieuwe wetgeving.

1. Kunt u zich vinden in onze zienswijze om scenario 2 nader uit te werken?
2. Welke richting wilt u ons meegeven in de uitwerking van de programma's mediawijsheid, content en een Regionaal Mediacentrum?
3. Welke overige punten wilt u ons meegeven voor de nadere uitwerking van de meerjarige beleidskaders voor archieven, bibliotheken en Omroep Brabant?

9. Vervolgtraject

Met deze startnotitie vragen we u hoe u aankijkt tegen de nadere uitwerking van scenario 2 en de daarin beschreven focus op innovatie en samenwerking op het vlak van mediawijsheid en content. Vervolgens kunnen we, op basis van de richting die u ons meegeeft, meerjarige beleidskaders voor zowel archieven, bibliotheken en regionale omroep voorbereiden. Deze meerjarige beleidskaders stellen we uiteraard op in overleg met onze partners als BHIC, Cubiss, Omroep Brabant, IPO, etc. Deze nieuwe kaders leggen we begin 2013 voor aan de Staten. Hieronder schetsen we een tijdslijn:

Wanneer	Wat	Wie
31 augustus 2012	Behandeling notitie Innovatie publieke informatievoorziening	Cie Cultuur en Samenleving
2012	Gesprekken in IPO-verband omtrent voorbereiding media- en bibliotheekwet	IPO
Februari 2013	Behandeling sturingskader bibliotheekwerk 2013-2015	Cie Cultuur en Samenleving
Februari 2013	Behandeling meerjarenbeleidskader regionale omroep 2013-2015	Cie Cultuur en Samenleving
Voorjaar 2013	Behandeling meerjarenbeleidskader archieven 2013-2015	Cie Cultuur en Samenleving
Maart 2013	Behandeling sturingskader bibliotheekwerk 2013-2015	Provinciale Staten
Maart 2013	Behandeling meerjarenbeleidskader regionale omroep 2013-2015	Provinciale Staten
Voorjaar/zomer 2013	Behandeling meerjarenbeleidskader archieven 2013-2015	Provinciale Staten
2013	Nieuwe archiefwet van kracht	
2014	Nieuwe wetgeving bibliotheken van kracht	
2016	Nieuwe mediawet van kracht	

's-Hertogenbosch, 3 juli 2012,

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

Bijlage I   Wettelijke Kaders archieven, bibliotheken, regionale omroep

In deze bijlage worden de huidige stand van zaken en ontwikkelingen rondom de wettelijke kaders voor de archieven, bibliotheken en regionale omroep uiteen gezet.

Archiefwet en de provincie

De Archiefwet uit 1995 regelt het beheer en de toegang van overheidsarchieven. De eerste versie van deze wet stamt uit 1918, maar de wet heeft door de jaren heen met de maatschappelijke ontwikkelingen meebewogen, zodat nu ook digitale informatie onder de Archiefwet valt. Organisaties van de overheid zijn verplicht aan bepaalde eisen te voldoen voor het beheer en de vorming van archieven.

In elke provincie is een provinciaal archiefinspecteur belast met het toezicht op de archiefzorg van gemeenten, waterschappen, gemeenschappelijke regelingen en de regionale politiekorpsen.

Hoofdtaken provinciale archiefinspectie:

- Toezicht houden op archiefzorg bij gemeenten, waterschappen, politie en gemeenschappelijke regelingen zoals GGD's in een provincie. De archiefinspectie controleert of er voldoende personeel, deskundigheid, middelen en interne richtlijnen zijn en of bewaarruimten aan alle wettelijke eisen voldoen. Bij de bouw, verbouw of herinrichting van archiefbewaarplaatsen zijn deze overheden verplicht het college van gedeputeerde staten om goedkeuring te vragen. De archiefinspectie toetst namens GS aan de Archiefregeling.
- Toezicht houden op het archiefbeheer bij de provincie Noord-Brabant. De archiefinspectie controleert of de provincie de juiste stukken bewaart en daarbij de wet naleeft.
- Bevordering van de openbaarheid van archieven. Stukken van cultuurhistorische waarde moeten na 20 jaar openbaar in een openbaar archief worden bewaard. Daar ziet de archiefinspectie op toe.

In principe zijn archieven van de overheid openbaar en kosteloos raadpleegbaar wanneer ze twintig jaar of ouder zijn. Voor sommige archiefstukken, zoals bevolkingsregisters en registers van de burgerlijke stand gelden langere termijnen. Ook is er voor andere archiefstukken die privacygevoelige informatie over nog levende personen bevatten verlenging van de termijn van de openbaarheid mogelijk tot maximaal 75 jaar na dato. Alle termijnen moeten gebaseerd zijn op de Archiefwet en mogen niet zomaar veranderd worden.

Per 1 januari 2012 is de rol voor de provincie gewijzigd op basis van het bestuursconvenant 2011-2015 van VNG, IPO, UVW en Rijk. De provincie dient nu zelf, in plaats van het Rijk, te zorgen voor beheer en toegankelijkheid van het zogenaamd statisch provinciaal archief. Dat zijn stukken die geen direct administratief belang meer hebben, meestal ouder dan 30 jaar. Deze wijziging wordt in een wet vastgelegd die naar verwachting ingaat op 1 januari 2013.

Wijze van uitvoering

De provincie koopt deze diensten in bij het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC). In 2012 heeft de provincie hierover met het BHIC afspraken gemaakt in de vorm van een opdrachtverlening. Voor 2012 is hiervoor circa € 0,4 miljoen gereserveerd.

Over het BHIC

Het BHIC is rechtsopvolger van het Rijksarchief in Brabant en daarnaast gemeentearchief en waterschapsarchief voor een aantal gemeenten en waterschappen in het noordoostelijk deel van Brabant. Het BHIC beheert ruim 1.500 archieven en collecties, daaronder ook het openbaar provinciaal archief. Naast het behoud en beheer van deze archieven, staat het publieksbereik centraal. De afgelopen jaren zijn voor diverse partners (digitale) producten ontwikkeld. Zo heeft het BHIC

geïnvesteed in een toegankelijke website waarop burgers onder andere verhalen rond archiefstukken kunnen achterlaten. Het afgelopen jaar zijn meer dan 800.00 bezoeken aan de website gebracht. Ook het type bezoeker is veranderd. Waren genealogen en historisch onderzoekers in het verleden goed voor meer dan 90% van het publieksbereik. Inmiddels komt ook een andere meer diverse groep geïnteresseerde Brabanders informatie zoeken.

Wet op Specifiek Cultuurbeleid/Bibliotheekcharter en de provincie

In het rijksbeleid (Bibliotheekcharter 2010-2012) is vastgelegd dat het Rijk de generieke zorg voor het stelsel op zich neemt. De gemeenten zijn de directe opdrachtgevers van de basisbibliotheken (waaronder ook het regelen van huisvesting en het inkopen van boeken en materialen). Van de subsidie die bibliotheken krijgen, is zo'n 90% afkomstig van gemeenten. De provincies zijn verantwoordelijk voor de ondersteuning van het uitvoerend werk, voor provinciale netwerken, voor de aansluiting daarvan op het landelijk netwerk en voor de ondersteuning van de implementatie van landelijk overeengekomen innovaties, waaronder de digitale bibliotheek.

Wij hebben deze wettelijke taak in ons vigerend provinciaal bibliotheekbeleid uitgewerkt in de provinciale visie op het bibliotheekwerk (ZWC-0884) waarbij we ons richten op het bereiken van maatschappelijk effect op het gebied van innovatie, kwaliteit en efficiency in het bibliotheekwerk (conform amendement d.d. 11 juni 2010). Wij dragen daarbij zorg voor verbindingen in het bibliotheeknetwerk, realisatie van en advisering met betrekking tot de infrastructuur aan gemeenten en facilitering van bovenlokale thema's. Concreet betekent dit dat wij op dit moment bovenlokale ondersteuning aan het lokale bibliotheekwerk verlenen via onze steuninstelling Cubiss.

In de brief aan de Tweede Kamer in het najaar van 2011 geeft staatssecretaris Zijlstra aan dat de provinciale rol ten aanzien van bibliotheekvernieuwing eind 2012 is afgerond. De provinciale rol die resteert voor de provincie wordt gezien in de dienstverlening op het fysieke domein. De digitale ondersteuning en ontwikkeling gaat naar het landelijke niveau.

Wijze van uitvoering

De provincie ondersteunt de Brabantse bibliotheken via Cubiss. De provincie maakt met Cubiss meerjarige afspraken in een sturingskader dat jaarlijks vorm krijgt in een werkplan. Voor de jaren 2010-2012 is jaarlijks circa € 6,2 miljoen beschikbaar. Voor 2012-2015 is jaarlijks € 5,3 miljoen gereserveerd voor bovenlokaal bibliotheekwerk. Hierin is een structurele bezuiniging opgenomen van 15%, die wordt gerealiseerd door de activiteiten te verminderen op HRM en marketing.

In overleg tussen provincie, Brabantse bibliotheken en Cubiss zijn voor de periode 2010-2012 de volgende doelen benoemd:

- Eén aaneengesloten Brabantse digitale bibliotheek
- Eén Brabants stelsel voor bibliotheektarieven
- Groeiend aantal leden van de bibliotheek
- Goede klanttevredenheid

Om deze doelen te bereiken ondersteunt Cubiss de basisbibliotheken op gebied van ICT, HRM, marketing, logistiek en collectiebeleid. Daarnaast worden in nauwe samenwerking met het onderwijs producten en diensten ontwikkeld op het gebied van leesbevordering, media-educatie, cultuureducatie en een Leven Lang Leren.

Over Cubiss

Cubiss werkt samen met alle Brabantse basisbibliotheken onder de vlag van de Brabantse Netwerkbibliotheek. De missie van De Brabantse Netwerkbibliotheek is het creëren van een goed toegankelijk netwerk waar kennis, informatie en ervaringen worden gedeeld zodat de individuele bibliotheken, het onderwijs, samenwerkingspartners en uiteindelijk de Brabantse burger optimaal worden bediend. Het netwerk hecht aan slimme samenwerking met andere (maatschappelijke) partners en haar verwevenheid met het onderwijs.

De Mediawet en de provincie

Provincies hebben twee taken op basis van de mediawet ten aanzien van de regionale publieke media.

Bekostiging

Ten eerste dienen ze sinds 2006 de verantwoordelijkheid te dragen voor de bekostiging van regionale publieke media-instellingen. Deze zogenoemde zorgplicht is vastgelegd in de Mediawet in artikel 2.170. Daarin staat dat provincies het functioneren van ten minste één regionale publieke media-instelling in de provincie mogelijk moeten maken, door vergoeding van de kosten die rechtstreeks verband houden met het verzorgen van de regionale publieke omroepdienst, voor zover die niet op andere wijze zijn gedekt. Dit moet op zodanige wijze gebeuren dat de continuïteit van bekostiging gewaarborgd is en een kwalitatief hoogwaardig media-aanbod mogelijk is, op ten minste het activiteitsniveau van 2004. Een regionale publieke media-instelling wordt ook pas aangewezen door het Commissariaat voor de Media als de provincie zich bereid heeft verklaard voor de bekostiging ervan zorg te dragen (artikel 2.62 Mediawet 2008). Echter, de provincie mag aan de bekostiging geen voorschriften verbinden die in strijd zijn met de Mediawet 2008. De provincie mag dus geen voorwaarden stellen aan het programmabeleid of aan vorm en inhoud van programma's, omdat dit de redactionele onafhankelijkheid en het onafhankelijk functioneren van de regionale publieke media-instelling aantast.

Representativiteit - Stichtingsraad

Ten tweede vereist de mediawet dat iedere regionale publieke media-instelling een orgaan moet hebben dat het beleid voor het media-aanbod bepaalt en dat representatief is voor de belangrijkste in de desbetreffende provincie voorkomende maatschappelijke, culturele, godsdienstige en geestelijke stromingen. Dit orgaan is voor Omroep Brabant de Stichtingsraad. Op verzoek van Omroep Brabant worden de leden van de Stichtingsraad benoemd door GS. Verder heeft de provincie de taak om het Commissariaat voor de Media ten minste eens in de vijf jaar te adviseren over de vraag of de media-instelling voldoet aan de vereisten hierover (artikel 2.61 lid 2).

Risico- en calamiteitencommunicatie

De Wet rampen en zware ongevallen (WRZO) vormt het wettelijk kader voor de rampenbestrijding. In deze wet worden de verantwoordelijkheden en taken van de te onderscheiden bestuurslagen (Rijk, provincie en gemeente) in het kader van de rampenbestrijding benoemd.

Bij rampen of zware ongevallen heeft de Commissaris van de Koningin de taak om alle betrokken overheden te informeren, het overleg tussen lokale, regionale en rijksvertegenwoordigers te coördineren, en ervoor te zorgen dat noodzakelijke bijstand van buiten de eigen regio wordt verleend. De regionale radiozender is aangewezen als calamiteitenzender.

De rol van de provincie op het terrein van risicocommunicatie is vooral coördinerend en ondersteunend. Om voortdurend te kunnen beschikken over actuele gegevens van risicovolle situaties in Noord-Brabant beheert de provincie de Brabantse Risicokaart. De risicokaart is niet alleen een

informatiebron voor overheden en hulpdiensten, maar informeert ook de burgers over de risico's in hun woon- en werkomgeving.

Wijze van uitvoering

De provincie heeft met Omroep Brabant afspraken gemaakt in een meerjarenbeleidskader 2010-2012. Jaarlijks was ca. € 16,3 miljoen gereserveerd voor de uitvoering van de regionale media opdracht. Deze ongeoormerkte middelen zijn afkomstig van het Rijk via het provinciefonds. Voor de periode 2012-2015 zijn met Omroep Brabant financiële afspraken gemaakt over de mate en wijze waarop Omroep Brabant bijdraagt aan de provinciale bezuinigingstaakstelling.

In het huidige provinciaal meerjarenbeleidskader is vastgelegd dat Omroep Brabant de volgende mediaproducten levert:

- een 24-uurs radioprogramma
- het (zo nodig) doelmatig functioneren van de radio als rampenzender
- verspreiding van televisieproduct, met 7 uur (bruto) nieuw televisieproduct per week (dagelijks 1 uur)
- een teletekstvoorziening op het eigen Omroep Brabant TV-kanaal
- een internetsite die 18 uur per etmaal permanent wordt geactualiseerd
- participatie in maatschappelijke projecten die in het verlengde van de doelstelling en publieke taak van Omroep Brabant liggen

Over Omroep Brabant

Omroep Brabant heeft als missie Brabanders te verbinden met Brabant. Objectief, betrouwbaar en eigentijds met als resultaat dat Brabanders goed geïnformeerd mee kunnen praten en verbonden blijven met de eigen provincie. Dagelijks luisteren meer dan 200.000 Brabanders naar de radiozender en kijken er zo'n 350.000 naar de tv-programma's. De website bereikt maandelijks gemiddeld zo'n 800.000 Brabanders. Omroep Brabant hecht aan aansluiting op nieuwe media en multimedialiteit, interactiviteit en samenwerking met andere media en (maatschappelijke) organisaties in Brabant. De omroep werkt ook aan een groter bereik onder jongeren, zodat het bereik aanzienlijk beter aansluit bij de leeftijdsopbouw van Brabant.

Bijlage II   Maatschappelijke ontwikkelingen rond informatievoorziening

Door technologische innovatie en het effect daarvan op de maatschappij verandert de wereld om ons heen in rap tempo. In deze bijlage worden de huidige maatschappelijke ontwikkelingen rondom informatievoorziening uiteen gezet.

Iedereen is een informatie-producent

Door de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van (digitale) communicatie is het mogelijk geworden 24/7 en overal informatie te ontvangen en uit te zenden. Dit heeft als gevolg dat het onderscheid tussen informatie-producent en informatie-consument aan het vervagen is. Iedereen die toegang heeft tot internet kan op ieder gewenst moment gegevens tot zich nemen en zelf online zetten. We worden zelfs uitgedaagd door de social media om de grenzen van privacy te verleggen, door onze dagelijkse bezigheden en meningen met de rest van de wereld te delen. Ook verschillende organisaties zetten hun eigen kanalen op. Voetbalclubs met een eigen tv-kanaal, bedrijven met webshops, actiegroepen met campagnesites, overheden met digitale loketten, iedereen wordt in zekere zin zijn eigen uitgever. Binnen een korte tijd is hierdoor de hoeveelheid informatie die (online) circuleert met vele malen toegenomen, wat een informatie overload tot gevolg heeft. Of zoals Google's oud-CEO Eric Schmidt zei: 'Every two days we create as much information as we did from the dawn of civilisation up until 2003.'

Gevolgen voor professionele informatievoorzieners

Omdat iedereen een informatie-producent kan zijn, komt de rol van professionele informatievoorzieners onder druk te staan. Het aantal spelers op hun veld is immers fors toegenomen wat hun positie in het geding brengt. Veel media zien hun papieren oplages teruglopen en advertentie-inkomsten dalen, terwijl er alsmaar meer spelers op de markt bijkomen die hun informatie gratis aanbieden. Waarom nog een abonnement nemen als alle informatie zo van het internet te halen is? Toch is het belangrijk dat onafhankelijke journalistiek en informatievoorziening blijft bestaan, omdat er vraagtekens geplaatst kunnen worden bij de kwaliteit van alle beschikbare informatie, en omdat onafhankelijke informatievoorziening de basis vormt van onze democratie. Professionele informatievoorzieners moeten daarom inspelen op de behoefte van de consument aan structuur in de informatie overload, om te kunnen overleven. Daarvoor is vergaande herstructurering nodig en nieuwe samenwerkingsverbanden, om de veelheid aan informatie inzichtelijk te maken. Ook kan er op die manier meer gedaan worden met minder budget.

De gevolgen voor de burger

Niet alleen professionele informatievoorzieners krijgen te maken met de gevolgen van de manier waarop de huidige informatiemaatschappij is opgezet. Ook burgers krijgen er rechtstreeks mee te maken, en dienen zich bewust te worden van de consequenties die daaraan verbonden zijn. Het feit dat ze zowel producent als consument van informatie zijn biedt meer mogelijkheden, maar ook meer gevaren. Zo staan veel gebruikers van social media niet stil bij de gevolgen die het online zetten van persoonlijke gegevens kan hebben. Een genante foto of 'verkeerde' uitspraak kan vaak verstrekkende gevolgen hebben. Ook wordt er buiten de macht van gebruikers van social media om informatie doorverkocht aan derden, komen loverboys in contact met meisjes via het internet, en worden kinderen online gepest. Tegelijkertijd zijn niet alle ouders op de hoogte van de ontwikkelingen, waardoor ze niet weten hoe ze hun kinderen kunnen beschermen tegen de gevaren van het internet. Ook ouderen hebben vaak moeite met de snelheid waarmee de maatschappij zich afhankelijk maakt van technologische ontwikkelingen op het gebied van communicatie. Er mag geen digitale kloof ontstaan tussen verschillende groepen van de bevolking, omdat dit hun kansen op ontwikkeling en participatie in de maatschappij in de weg staat. Dit laat dus zien dat er een grote uitdaging ligt op het

gebied van mediawijsheid. Weerbaarheid en know-how op het gebied van informatie is daarom een basisvaardigheid is geworden voor iedere burger. De duiding van de waarde en herkomst van informatie is een publieke behoefte geworden, evenals het vermogen om de gevaren van alle nieuwe mogelijkheden in te zien en met die veranderingen om te kunnen gaan.

Informatie is tijdloos geworden

Door technologische ontwikkelingen is informatie tijdloos geworden. Tv-programma's kunnen op ieder gewenst tijdstip online worden bekeken, dus niemand hoeft meer thuis te blijven om een uitzending te zien. Programmamakers proberen wel een tijdsgebonden element in hun programma's te verwerken, zoals bij the Voice of Holland, waarbij kijkers kunnen stemmen op hun favoriete kandidaat. Ook belangrijke voetbalwedstrijden en het nieuws zijn tijdsgebonden, maar desalniettemin valt de invloed van technologische ontwikkelingen niet te onderschatten. Ieder programma heeft een ondersteunende internetsite, die in toenemende mate belangrijker wordt.

Van print naar digitaal

Daarbij hebben ook gedrukte media te maken met ingrijpende veranderingen. Door vergaande digitalisering wordt het verspreiden van gedrukte informatie steeds minder gebruikelijk. Verreweg de meeste informatie is in digitale vorm beschikbaar. E-books vervangen gewone boeken, e-cards vervangen gewone kaartjes, en folders, brochures en kranten worden op het internet bekeken. Dat heeft voordelen, zo is digitale informatie vaak gebruiksvriendelijker dan geprinte informatie. Het neemt minder fysieke plaats in beslag, het is vaak overal toegankelijk waar internet aanwezig is, en computer programma's bieden vaak meer mogelijkheden zoals het makkelijk aanbrengen van veranderingen, de optie om een tekst te vertalen, en de zoekfunctie. Hierdoor wordt de papieren versie speciaal, als een soort luxe-artikel. Een echt kaartje is net wat persoonlijker dan een simpele e-card die met een klik op de knop wordt verstuurd, een foto druk je alleen af als hij zo mooi is dat je hem in wil lijsten.

Toch brengt digitale informatie en de mate waarin we daar afhankelijk van zijn ook gevaren met zich mee, bijvoorbeeld als de computer crasht waar alle fotoalbums en bestanden op stonden, of als een internetcrimineel belangrijke wachtwoorden achterhaalt. Ook vormt digitalisering voor specifieke doelgroepen een probleem, bijvoorbeeld bij filmmakers en musici die het illegaal downloaden van hun producten niet tegen kunnen gaan. Wetgeving rondom illegaal downloaden heeft lang op zich laten wachten, wat laat zien dat technologische ontwikkelingen vaak vooruit lopen op het vermogen van de maatschappij om zich daaraan aan te passen. Nu komen er echter nieuwe verdienmodellen op: consumenten betalen klein bedrag per liedje dat ze downloaden, zodat veel downloads toch nog de productiekosten kunnen dekken.

Financiële context

Op financieel gebied hebben alle spelers op informatiegebied te maken met de economische crisis, waardoor ze het met minder middelen moeten stellen. Private partijen zien hun advertentie-inkomsten teruglopen, terwijl er minder oplages worden verkocht. Ze zijn gedwongen op zoek te gaan naar nieuwe financieringsmodellen, wat lastig is in een tijd waarin de concurrentie op de informatiemarkt groot is en veel informatie gratis wordt aangeboden. Consumenten willen alleen betalen voor informatie onder uitzonderlijke omstandigheden, bijvoorbeeld als de kwaliteit uitzonderlijk hoog is of de bijkomende service bijzonder goed. Veel informatievoorzieners zullen met een ander strategie moeten komen om te kunnen overleven in deze tijd van informatie overload.

Ook publieke partijen hebben last van de economische crisis, omdat ze worden gekort op hun subsidie. Zo zijn veel gemeenten, die grotendeels verantwoordelijk zijn voor de financiering van bibliotheken, niet meer in staat alle vestigingen van genoeg middelen te voorzien om hun activiteiten niveau op peil te houden. Dat heeft tot gevolg dat kleine vestigingen veranderen in servicepunten of zelfs hun deuren

moeten sluiten, en dat de druk op grote vestigingen toeneemt, die evenmin in een riant financiële positie verkeren. Burgers moeten verder reizen om bij een bibliotheek te komen, in een tijd waarin veel informatie en online vermaak juist gratis toegankelijk en niet plaats en tijdgebonden is. Dit kan tot gevolg hebben dat steeds minder mensen gebruik gaan maken van de bibliotheek, wat ten koste gaat van het bereik en effect van de vele functies die de bibliotheek in de maatschappij vervult. Ook de publieke omroep heeft te maken met bezuinigingen, hoewel die niet levensbedreigend zijn omdat de provincie wettelijk gezien zorgplicht draagt. Wel ziet de omroep allerlei toekomstscenario's de revue passeren die mogelijk tot meer efficiency kunnen leiden. Ook hier laten de ontwikkelingen zien dat minder middelen vergaande gevolgen kan hebben voor de manier waarop een informatievoorzieners wordt georganiseerd.